

Barnearbeid ble temaet på Kvenfolkets dag: – Som siste utvei valgte de å sende barna over grensa til Norge

Lørdag ble Kvenfolkets dag markert på Huset i havet, og interessen for å få vite mer om finske innvandrere til bygda var stor.

SOLGT: Synnøve Bertheussen fortalte om sin tippoldemor, Beret, som kom til Salangen med flyttsamer og ble solgt til fosterforeldrene for ei kvige og ei bøtte korn. FOTO: PER JAN PEDERSEN

Det var foreninga Kystsamene, Grovfjord IL og Huset i havet som inviterte til markeringa. I tillegg til et par kortfilmer med historikeren professor Einar Niemi, fortalte Synnøve Bertheussen om sine finske røtter i Vassbotn i Grovfjord.

Få kaller seg kven

I kortfilmen «Kven eller ikke kven» fortalte Niemi om de finske innvandrerne som kom til Nord-Norge og deres etterkommere. Kvenene kom fra Kvenland, en kyststripe rundt bunnen av Botnvika, og de tilhørte et finsk/ugrisk folkeslag.

De kom fra finske bygder i Sverige eller fra Finland og slo seg ned i Nord-Norge eller deltok i sesongfiskeriene. Derfor finnes det mange etterkommere av disse innvandrerne, men bare et fåtall av dem kaller seg for kvener, og årsakene til det kan være mange.

Røvet fra foreldrene

Til Grovfjord kom det flere svenske barn som ble oppfostret i bygda og senere ble gift, fikk barn og ble forfedre til mange grovfjerdinger. Heller ikke i Grov brukes ordet kven av disse etterkommerne. En av dem er Synnøve Bertheussen som helt siden hun var fem–seks år har visst at hennes tippoldemor, Beret (1826–1910), kom fra Sverige.

– Pappa fortalte at hun ble røvet fra foreldrene og sendt over til Norge med flyttsamer. Hun ble solgt til fosterforeldre på Prestbakkmoen i Salangen for ei kvige og ei bønne korn. Da hun ble voksen, ble hun gift med nabogutten Petter Hansa som var fra Pajala i Tornedalen. I 1855 fikk Petter rydningsseidel i Statens allmenning ved Skoddebergvann i Grovfjord, og familien slo seg ned i Vassbotn, sier Bertheussen.

MANGE INTERESSERTE: Mange hadde møtt fram for å få vite mer om den finske innvandringa til Grovfjord. **FOTO:** PER JAN PEDERSEN

Hungersnød i Tornedalen

Det høres brutalt ut at barn ble røvet fra hjemmene sine og så sendt over til Norge med flyttsamene som solgte dem til fosterforeldre for noen riksdaler, ei ku eller ei flaske brennevin.

I gamle kirkebøker har prestene skrevet mye om denne barnehandelen, og dette ble også et viktig tema på Kvenfolkets dag. Mange mente at bakgrunnen for at barna kom til Norge, var den alvorlige hungersnøden i Tornedalen, og at de fleste av barna fikk gode fosterhjem. De fikk medhold av Einar Niemi som i en kortfilm fortalte om levevilkårene i Tornedalen i første halvdel av 1800-tallet.

– Da sviktet avlingene helt, og barnerike familier der og i finsk Lappland fikk problemer med å skaffe mat til barna. I desperasjon, og som siste utvei, valgte de å sende barna over grensa til Norge, spesielt til Troms, der levevilkårene var bedre, sier Bertheussen.